

Igaz történetek Igaz Emberekről

– lejegyezte és szerkesztette Sziklainé Lengyel Zsófia, a Történetmentő az Igaz Emberekkel készített interjúi alapján

Szabó Lászlóné, született Kuron Ida Katalin (1928-2023)

„Ne sírj, nem fognak elvinni!”

15 éves voltam, amikor 1943-ban Újpestre, az akkor Magdolnavárosi (ma Angyalföldi) pályaudvar közelébe költöztünk az édesanyámmal és az apukámmal. Az apukám Pesten fatelepet vezetett – korábban ott laktunk -, és azért kapta a házat, mert a cég egy új telepet akart nyitni a vasút mellett fekvő területen, és őt szánták vezetőnek. A Szent Gellért (ma Berda József) utcai kis ház még nem volt teljesen készen, amikor berendezkedtünk. Az új telep sem nyílt még meg, ezért apukám továbbra is bejárt Pestre dolgozni.

Hamar megismerkedtünk a szemközt lakó családdal. Briefék voltak a közeli kis zsidó temető gondnokai. Brief bácsi gyakran mondogatta, mi az ő feladata: „fogadom a holtat, temetem a holtat”. A feleségével két gyermeket neveltek: Arankát, aki két évvel volt fiatalabb nálam, meg az öccsét, Marcit. Arankával gyorsan összebarátkoztam.

1944-ben, már a németek bejövetele után egyszer átjött hozzánk Brief bácsi, és így szólt az apukámhoz: „Kuron úr, kérem szépen, hogy kicsit nézzen a családomra, mert három napra be vagyok hívva.” Apukám, aki Pesten dolgozott, többet tudott a zsidóüldözésről, mint szegény szomszédunk. Tudta, hogy tömegével viszik el a zsidókat, ezért óvatosan feltette a kérdést: „Brief úr, muszáj magának odamenni?” „Igen, megyek. Viszem az előírás szerinti holmit és ennivalót. Csak átnézik a papírokat és visszajövök. Kérem, nézzen rá a családomra!” Apukám vállalta a feladatot, a bácsi pedig elment. Soha többé nem láttuk.

Pár nappal ez után Aranka átjött hozzánk és azt mondta nekem: „Iduska, félek, hogy minket is el fognak vinni!” „Ne sírj, nem fognak!” – válaszoltam, de ő egyre csak azt hajtogatta, hogy fél. Csak én voltam otthon, és az járt a fejemben, hogy szeretném őket megmenteni. A házunk bejárata előtt, a föld alatt volt egy ülepítő szennyvízakna, de mivel a víz még nem volt bevezetve a házba, ez az akna sem volt még bekötve, üresen állt. Fölnyitottam az akna fedelét, és megmutattam Arankának, mi van odalent. Le is másztunk a létrán megnézni a kis föld alatti helyiséget, ami előtt még egy kis tárolórész is volt, így ha valaki fentről lenézett, csak a tárolót láthatta.

Megnyugtattam Arankát, hogy ha baj van, el tudom rejteni őket az aknában és majd viszek nekik ennivalót is. Amikor úgy látták, itt az idő, le is költöztek mind a hárman, az édesanya és a két gyerek. Sok csomagjuk volt, én is segítettem nekik. Senki sem látott minket, és én sem meséltem el senkinek, még a szüleimnek sem. Nyár eleje volt, egyik nap apukám cseresznyét hozott nekünk, én pedig azonnal meg akartam osztani a kis barátnőmmel. Kiszaladtam, fölemeltem a fedőt és ledobtam nekik egy marékka. Ezzel majdnem lebuktattam őket, mert bárki megláthatott volna a vasúttól. A sínek mellett ugyanis magyar csendőrök járőröztek.

Már eltelt pár nap, mire apukám észrevette, hogy Arankáék eltűntek a temetőgondnoki házból. „Biztos elvitték őket.” – mondtam ártatlanul. „Nem mondott neked semmit?” – kérdezte, mire bevallottam neki, hogy tudok róluk. Végül sok rágódás után azt is elmondtam, hogy hova bújtattam őket. Azt mondta erre apukám, hogy „Nem vagy te normális! Téged is elvihetnek!” És igaza volt, mert

akkor már mentek a zsidóvonatok, hallani lehetett a bezsúfoltak kiáltásait a berácsozott kis ablakon keresztül.

Az egyik vonatból egyszer kivettek egy vajúdó nőt. A kocsi előtt feküdt egy hordágyon és sírva könyörgött egy kis vízért. 10-15 méterre lehetett, ezért fogtam egy tejesüveget, megtöltöttem vízzel és odavittem neki. Megitatni azonban már nem tudtam, mert meglátott egy csendőr és megkérdezte: „Mit csinálsz itt? Ha ennyire szereted a zsidókat, elviszlek téged is velük együtt! Takarodj vissza!” Nagyon sajnáltam azt az asszonyt, de nem tehettem érte többet.

Este, amikor apu hazajött és értesült a „kalandomról”, nagyon mérges lett, hogy felhívtam a csendőrök figyelmét magunkra. „Még csak az hiányzik, hogy megtalálják Arankáékat, és elvigyenek velük együtt! Azt nem engedhetem meg, hogy amíg én Pesten vagyok, egy nap arra jöjjenek majd haza, hogy te se leszel.” – mondta, és úgy döntött, bevisz Pestre és ott kell laknom, nehogy elkotyogjak valamit. Ezután a szüleim adtak le egy ideig ennyivalót a Brief családnak. Aztán Arankáék elmentek valahová és nem tudtuk, mi történt onnantól velük.

60 évvel később a fiam látta meg a hirdetést a Nők Lapjában, hogy Kuron Iduskát keresi a barátnője. Miután jelentkezünk a közvetítő ügyvédnőnél, a Goldie-ként élő Aranka felhívott minket. Nagyon örültünk mindketten, a barátnőm nem győzött hálálkodni. 2007-ben a közbenjárására kaptam meg a Világ Igaza kitüntetését.

Azt soha nem tudtam meg pontosan, hogy mikor és hogyan jöttek ki az aknából és merre mentek, ki segített még nekik, de azt elmondta, hogy Londonban kötöttek ki, aztán ő az édesanyjával továbbindult Amerikába. Az öccse, aki azt hiszem a Moshe vagy Moses nevet vette föl, Londonban maradt és főrabbi lett belőle. Goldie New Yorkban alapított családot: férjhez ment egy magyar származású emberhez, aki iskolaigazgató volt, a barátnőm meg tanárnő volt és együtt működtettek egy kis magyar iskolát. Sajnos Goldie-val személyesen már nem találkoztam, de az öccse, a rabbi eljött a két fiával és meglátogatott engem. Egy hímezett terítőt ajándékoztam neki, amit magam készítettem. Kalácsterítőnek használja a vallási közösség Londonban.

Katalin a szüleivel az 1940-es években

Katalin 2008-ban, a Világ Igaza kitüntetés átadásán

